

Cenová stabilita, inflácia

Charakteristika cenovej stability

Cenová stabilita je relatívna stabilita cenových hladín určitých mien v určitom období.

Hlavným ukazovateľom cenovej stability je inflácia.

Inflácia je zvýšenie cenovej hladiny statkov a služieb a zníženie hodnoty peňazí . Do cenovej hladiny sa započítavajú tie statky a služby, ktoré sa aktuálne v národnom hospodárstve nakupujú alebo predávajú. Zvýšenie cenovej hladiny 1 statku môže spôsobiť zvýšenie cenovej hladiny ďalšieho statku. Napr. ak je slabá úroda pšenice, tak obchodníci musia zvýšiť cenu pečiva , zákuskov a pekárenských výrobkov.

Cieľom merania inflácie je analyzovať celkové znehodnotenie peňazí aký to má dopad na makroekonomický vývoj daného štátu, ako sa mení správanie spotrebiteľov pri danom zvýšení cenovej hladiny najrozšírenejších statkov a služieb.

Miera inflácie sa meria indexom spotrebiteľských cien a indexom cien výrobcov.

Index spotrebiteľských cien je ukazovateľ aktuálnej výšky cien najrozšírenejších statkov a služieb v národnom hospodárstve.

Za súhrnný ukazovateľ cenovej hladiny sa považuje reálny a nominálny produkt.

Cenový index je vážený priemer spotrebiteľských cien najrozšírenejších statkov a služieb v národnom hospodárstve .

Rozdelenie inflácie

A) Z hľadiska veľkosti

1. Mierna , plazivá inflácia: je 1-ciferný percentuálny nárast cenovej hladiny najrozšírenejších statkov a služieb, ceny rastú prijateľné, stíha výkon výroby v národnom hospodárstve . Pri takejto situácii v ekonomike rastie ešte reálny a nominálny produkt.

2.Cválajúca, galopujúca inflácia: je 2-3 ciferný percentuálny nárast cenovej hladiny najrozšírenejších statkov a služieb, ceny rastú rýchlejšie v porovnaní s výrobou v národnom hospodárstve, ľudia si ponechávajú len nevyhnutné množstvo peňazí.

3. Hyper inflácia: je 3- a viac ciferný percentuálny nárast cenovej hladiny najrozšírenejších statkov a služieb, je to extrémny prípad, kedy peniaze absolútne strácajú svoju hodnotu, tempo rastu cien absolútne nekorešponduje rast výroby, napriek tomu, že je to extrémny prípad v ekonomike sa vyskytol v minulosti, ale aj v súčasnosti, súčasným príkladom je hyperinflácia v Zimbabwe, Bolívii, historickým príkladom je hyperinflácia v Nemecku po prvej svetovej vojne a hyperinflácia v Rusku po 2. svetovej vojne.

B) Z hľadiska príčin

1) Nákladová (Dopytová) inflácia: predstavuje situáciu, keď je agregátny dopyt vyšší ako agregátna ponuka. Dopytované celkové množstvo tovarov a služieb zo strany kupujúcich je vyššie ako ponúkané množstvo tovarov a služieb zo strany predávajúcich.

2) Ponuková inflácia: predstavuje situáciu, keď je agregátna ponuka vyššia ako agregátny dopyt. Ponúkané celkové množstvo tovarov a služieb zo strany predávajúcich je vyššie ako celkové dopytované množstvo tovarov a služieb zo strany kupujúcich.

C) Z hľadiska vyrovnania sa s infláciou

1. Proporcionálna inflácia: má teoretický podklad, vychádza z predpokladu, že ceny a tým pádom mzdy rásť rovnakým tempom, v ekonomike by sa nič neudialo, napr. cenová hladina potravín , bytov, práce má zhodnú infláciu vo výške 1,5 %.

2. Neproporcionálna inflácia: ceny tovarov a služieb a tým pádom ceny práce nerastú rovnakým tempom, napr. cena chleba rastie 1,5 % infláciou, cena bytov rastie 3 % infláciou a cena práce má defláciu 2 %.

D) Z hľadiska očakávania subjektov

1) Anticipovaná inflácia je očakávaná inflácia v budúcom období.

2) Neanticipovaná inflácia: je rozdiel medzi očakávanou a skutočnou infláciou, čiže očakávaná inflácia sú 2 %, skutočná inflácia je 1 % a celkový rozdiel 1 % je neanticipovaná inflácia.

D) Z hľadiska viditeľnosti

1. **Otvorená inflácia** znamená, že inflácia bola spôsobená ekonomickou nerovnováhou na trhu a je zachytená cenovými indexmi, čiže váženými priemerami statkov a služieb.
2. **Skrytá inflácia:** znamená situáciu, keď je síce inflácia, ale táto inflácia nie je zachytená žiadnymi cenovými indexmi, čiže váženými priemerami najrozšírenejších statkov a služieb.
 - **Deflácia:** znamená zníženie cenovej hladiny najrozšírenejších statkov a služieb a tým zníženie znehodnotenia peňazí.
 - **Čistá inflácia:** Súčasťou čistej inflácie sú administratívne opatrenia, ktoré majú riešiť makroekonomickú nerovnováhu.
 - **Jadrová inflácia:**
Vzorec pre výpočet jadrovej inflácie= čistá inflácia+ potraviny
 - **Cenová inflácia:** hlavnou príčinou cenovej inflácie je zvýšenie efektívneho agregátneho dopytu a zníženie agregátnej ponuky.
 - **Peňažná inflácia-** vznikla v dôsledku nadmerným emisiám peňazí.

Dôsledky a účinky inflácie

1. **Prevaha spotreby statkov a služieb pred rastom miezd :** spotreba statkov a služieb je rýchlejšia ako rast miezd. Spotrebitelia viac spotrebujú ako prijímajú, čím väčší rozdiel je v tomto, tým je inflácia vyššia.
2. **Znižuje sa kúpyschopnosť obyvateľstva:** to znamená , že mzdy rastú pomalšie ako ceny statkov a služieb, kupujúci čoraz menej kupujú statky a služby za vyššie ceny a kupujú len nevyhnutné veci pre život, čiže uspokojujú svoje základné ľudské potreby.
3. **Zmena štruktúry spotreby:** štruktúra spotreby obyvateľstva sa mení tak, že čím viac rastie inflácia, tým viac spotrebitelia kupujú nevyhnutné statky a služby pre život.
4. **Brzda ekonomického rastu:** dovoz začína dominovať nad vývozom
5. **Vplyv na vonkajšiu ekonomickú rovnováhu**